༄། །ཐེག་ཆེན་ལྟ་ཁྲིད་བདེན་གཉིས་རབ་ཏུ་གསལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །

Instructions in the Mahayana View which Clarifies the Two Truths

****

ཐར་འདོད་རྣམས་ཀྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་ཆོས་དང་། ཉམས་སུ་བླང་བའི་ཆོས་གཉིས།

For those who wish liberation there are both the dharmas of realisation and the dharmas of practice.

****

དང་པོ་ལའང་ཤེས་བྱ་སྤྱིའི་གནས་ལུགས་དང་། ཤེས་པ་རང་གི་གནས་ལུགས་གཉིས།

Regarding the first of these there are two aspects. The first takes as its object of understanding the general natural condition (gNas-Lugs), while the second concerns itself with knowledge of one's own natural condition.

****

དང་པོ་ལའང་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་གཉིས་ལས།

The first of these also has (1) relative (Kun-rDzob) and (2) absolute (Don-Dam) aspects.

****

དང་པོ་ནི། སྤྱིར་དམྱལ་བ་མནར་མེད་པ་ནས་ས་བཅུའི་རྗེས་ཐོབ་མན་ཆད་ཀྱི་སྣང་བ་ཐམས་ཅད་ཀུན་རྫོབ་ཡིན།

1. Regarding the first of these, in general all appearances between the lowest hell and post-meditative experience of the tenth bodhisattva stage belong to the relative.

****

དེ་ལའང་ལོག་པའི་ཀུན་རྫོབ་དང་ཡང་དག་གཉིས་ལས།

Moreover the relative can also be false or pure.

ལས་དང་པོ་པ་མན་ཆད་ལ་སྣང་ཚོད་ལོག་པའི་ཀུན་རྫོབ།

For those who have not entered the dharma all experience belongs to the false relative.

མོས་པ་སྤྱོད་པ་རྣམས་ལ་རྟོགས་པའི་རྩིས་ཟིན་པའི་དུས་ན་སྣང་བ་ཐམས་ཅད་ཡང་དག་ཀུན་རྫོབ།

For those who have entered the first part of the first stage and are starting to develop understanding, all experience belongs to the pure relative.

མ་ཟིན་དུས་ན་ལོག་རྫོབ་ཡིན།

When that is forgotten, there is only the false relative.

ས་ཐོབ་ནས་ཡིད་ལ་སྣང་ཚད་ཡང་དག་ཀུན་རྫོབ་ཡིན།

Having gained the first stage all that appears to the mind is within the pure relative.

སྣང་ཙམ་མ་འགགས་པས་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་ལ་དེ་ཉིད་རྫུན་པར་མཐོང་སུམ་གྱིས་གཟིགས་པས་སོ།

The ceaseless presentation of appearances is the relative and it has to be seen to be deceptive.

།ས་དང་པོ་ནས་ས་བཅུའི་བར་གྱི་སྣང་བ་དེ་དག་ཀྱང་སྔར་དངོས་འཛིན་ལ་ཡུན་རིང་པོར་གོམས་པའི་

བག་ཆགས་མ་སྤང་པས་བསྐྱེད་པ་སྣེ་གླ་རྩིའི་སྣོད་ཀྱི་དྲི་དང་འདྲ།

The appearances that occur between the first and tenth stages are affected by the subtle habits of having engaged in belief in real entities for a long time, just as the smell of musk lingers in an empty container.

བག་ཆགས་ཕྲད་ནས་སྤངས་པའི་སངས་རྒྱས་ལ་སྣང་བ་གང་ཡང་མེད་དེ་དོན་དམ་པར་སྤྲོས་བྲལ་འབའ་

ཞིག་ཏུ་གནས་སོ།

For a Buddha who has totally abandoned these subtle habits there are no such appearances whatsoever and they abide solely in the absolute free of interpretation.

****

།ཐ་མལ་གྱི་སྣོད་བཅུད་ལ་དངོས་པོར་ཞེན་པ་ནི་ལོག་རྫོབ་ཡིན།

To believe that the ordinary world and its inhabitants are real is the false relative.

དེའི་གཉེན་པོར་དག་པའི་ལྷ་དང་གཞལ་ཡས་ཁང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་

བསྒྱུར་ནས་སྒོམ་པ་སོགས་ཡང་དག་ཀུན་རྫོབ་ཡིན།

The antidote to that is to meditate on their transformation into the illusion-like pure deities and mandala palaces, and this is the pure relative.

****

གཉིས་པ་དོན་དམ་པའི་ངོ་བོ་ནི་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་སྤྲོས་པ་དང་བྲལ་བ་ཡིན།

2. Secondly the essence of the absolute is all-encompassing space free of interpretation.

དེའི་ངོ་བོ་ལ་དབྱེར་མེད་ཀྱང་། དེ་ཉིད་མཐོང་དུ་གྱུར་མ་གྱུར་གྱི་ལྡོག་པ་ནས་དབྱེ་ན།

Although it is indistinguishable from the essence of the two aspects of the relative, yet a distinction is made according to the way the absolute is or is not understood.

རང་བཞིན་གཤིས་ཀྱི་དང་། དེ་ཉིད་རྟོགས་པ་མངོན་གྱུར་གྱི་ལམ། ཡང་ན་ཐོས་བསམ་གྱི་སྒྲོ་འདོགས་ཆོད་པའི་དང་། རྣལ་འབྱོར་པས་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་འམ། སོ་སྐྱེས་དོན་སྤྱི་རྗེས་དཔག་གི་དང་། འཕགས་པས་རང་རིག་མངོན་སུམ་གྱི་དོན་དམ་པ་སྟེ།

Thus there is the absolute of natural revelation; of the manifesting of realisation of the absolute; of destroying doubts by hearing and reflecting on the dharma; of the experiences developed by yoga; of ordinary people's interpretation of the general ideas; and of superior people's direct experience of awareness.

****

དེ་ཡང་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་དང་། རྣམ་གྲངས་མ་ཡིན་པའི་དོན་དམ་ཞེས་གསུངས་སོ།

To be more specific,

བདེན་པ་གཉིས་པོ་དེ་ལ་སྣང་ལུགས་གསུམ་ཡོད་དེ།

སྣང་བ་རང་རྒྱུད་པར་སྣང་ཞིང་ཞེན་པ་དང་བཅས་པ་ནི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོའི་ས་སྟེ།

the stages of ordinary people are those where there is attachment to appearance which is seen as being inherently real.

དེ་ལ་ལོག་པའི་ཀུན་རྫོབ་ཟེར།

This is known as the false relative.

སྣང་བ་རྫུན་པར་རྟོགས་ཤིང་ཞེན་པ་མེད་པ་འཕགས་པའི་ས་སྟེ་

Realising that appearances are deceptive and being without attachment to them is the experience of the superior stages.

དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་ཀུན་རྫོབ་ཅེས་བྱ།

This is known as the pure relative.

སྣང་བ་དང་མི་སྣང་བ་གང་ཡང་མེད་ཅིང་ཞེན་མི་ཞེན་གྱི་རྩིས་གདབ་དང་བྲལ་བ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་སྟེ།

Buddhas are free of all real and unreal appearances and are without the discrimination of attachment or non-attachment.

དེ་ཀ་ལ་དོན་དམ་ཞེས་བྱའོ།

This is known as the absolute.

****

།དེ་ཡང་དང་པོ་ལ་སྣང་ཞེན་གཉིས་ཀ་ཡོད།

Thus at first there is both appearance and attachment.

བར་མ་ལ་སྣང་ཙམ་ལས་ཞེན་པ་མེད།

Then there is only appearance without any attachment.

ཕྱི་མ་ལ་སྣང་ཞེན་གཉིས་ཀ་མེད་དོ།

And finally there is the absence of both appearance and attachment.

།དེ་གསུམ་ཡང་ལོག་པའི་ཤེས་པ་དང་།

ཀུན་རྫོབ་ཤེས་པའི་ཤེས་པ་དང་། དོན་དམ་ཤེས་པའི་ཤེས་པའོ།

Thus there is false understanding, the understanding of relative knowledge, and the understanding of absolute knowledge.

།སོ་སོའི་སྐྱེ་བོའི་ཀུན་རྫོབ་ཤེས་པའི་ཤེས་རབ་ནི་བརྟག་དཔྱད་ལ་རགས་ལས་སོ།

For ordinary people the wisdom of relative knowledge is developed by deliberate examination.

།འཕགས་པས་ནི་མངོན་སུམ་པའོ།

While for the superior ones understanding is direct.

****

།དོན་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ལ་ཤེས་མི་ཤེས་ཀྱི་ཐ་སྙད་མེད་ཀྱང་། དེ་ཉིད་ཁོང་དུ་ཆུད་པའང་ཤེས་པའམ་རྟོགས་པ་སོགས་སུ་བཏགས་སོ།

Regarding the absolute all-pervading space, although it is beyond the conventions of knowing and not-knowing, in order to understand how it is we make use of the notions of understanding and not understanding.

****

།མཐར་ཐུག་བདེན་གཉིས་དབྱེར་མེད་དུ་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ནི། ཀུན་རྫོབ་ཅེས་ཡོད་ཡོད་པོ་དང་། དོན་
དམ་གྱིས་ཞེས་མེད་མེད་པོར་བརྟགས་པ་དབུ་མའི་ལྟ་བར་མི་འགྱུར་ཏེ།

In order to realise the ultimate inseparability of the two truths we must see that to interpret the relative as really existing and the absolute as not existing is not to be in accordance with the view of the middle way (dBu-Ma).

ཡང་དག་ཀུན་རྫོབ་རྣལ་མ་གཅིག་རྟོགས་པའི་དུས་རང་ནས་ཡོད་མེད་རྟག་ཆད་ཀྱི་མཐའ་ཐམས་ཅད་
དང་བྲལ་བ་བདེན་པ་གཉིས་དབྱེར་མེད་དུ་འདྲེས་པ་ཡིན་ཏེ།

From the time one has an easy realisation of the pure relative one is free of all limits of being and non-being, permanence and impermanence and merges in the inseparability of the two truths.

ཡུམ་ལས། ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་དོན་དམ་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དོ། །ཞེས་སོ།

As it says in the Yum (Prajnaparamita), 'Whatever is the actual nature of the relative, that also is the actual nature of the absolute.'

****

།བདེན་པ་གཉིས་སུ་དབྱེ་བའང་། རེ་ཞིག་ཤེས་ངོ་གཉིས་ལ་ལྟོས་ནས་རྟོགས་སླ་བའི་ཆེད་དུ་བཏགས་པ་
ཙམ་སྟེ།

However in order to easily understand it is sometimes useful to look at them as if they were different in nature, that is to distinguish between the two truths.

དེ་ཡང་འཁྲུལ་པའི་ཤེས་ངོ་ལ་དངོས་པོ་སྣ་ཚོགས་སུ་སྣང་བ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་བཏགས།

Thus the experience of bewilderment is the appearance of many real entities – that is wht is called relative.

འཁྲུལ་པ་ཟད་པའི་ཤེས་ངོ་ལ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་ཅིང་མེད་པ་རང་ཡང་མི་དམིགས་པས་དོན་དམ་ཞེས་
བཏགས་པ་ཡིན་ཏེ།

The experience of the ending of bewilderment is when there is no perception of even an atom's worth of either real entities or of the non-being of entities – this is what is known as the absolute.

གང་ཚེ་དངོས་དང་དངོས་མེད་དག །བློ་ཡི་མདུན་ན་མི་གནས་པ། །དེ་ཚེ་རྣམ་པ་གཞན་མེད་པས། །དམིགས་པ་མེད་པར་རབ་ཏུ་ཞི། །ཞེས་སོ།

As Santideva says in the ninth chapter of the *Bodhicaryavatara*,

> When both existents and non-existents
> Cease to present to the mind
> There is nothing else. And so
> Being free of perception, mind is truly at peace.

****

།དོན་ལ་ཤེས་བྱའི་གཤིས་མཐར་ཐུག་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་སྤྲོས་བྲལ་ཆེན་པོ་ལ་བདེན་པ་གཉིས་སུ་དབྱེ་བའི་གདགས་གཞི་མ་གྲུབ་པས་དབྱེ་རུ་མེད།

With regard to reality, the nature which is to be known, the ultimate great all-pervading space free of interpretation is without any basis for the discrimination of the two truths and so one should not discriminate.

མཐར་ཕྱིན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་དགོངས་པ་ལའང་བདེན་པ་གཉིས་སུ་དབྱེ་རྒྱུ་མེད།

Moreover the final Buddha's understanding does not distinguish between the two truths.

****

ད་ལྟར་གྱི་འཁྲུལ་སྣང་འདི་ལ་ཡང་བདེན་པ་གཉིས་ཐ་དད་དུ་མ་གྲུབ་སྟེ། སྣང་སྟོང་དབྱེར་མེད་རིག་སྟོང་དབྱེར་མེད་དུ་གནས་ཤིང་།

Regarding the bewildering appearances which present themselves, do not separate them in terms of the two truths but abide in the inseparability of appearance and emptiness, and in the inseparability of awareness and emptiness.

དེ་ལྟར་རྟོགས་པའམ་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་དེ་ཉིད་སངས་རྒྱས་ཀྱི་དགོངས་པ་ཆོས་ཉིད་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ཏེ།

To realise or actualise this is the non-dual pristine cognition, the understanding of the Buddha.

བདེན་གཉིས་སོ་སོའི་ཆ་ཡང་དག་པར་ཤེས་ཤིང་དེ་གཉིས་དབྱེར་མེད་དུ་འདྲེས་པར་གྱུར་པ་ལ་ཟུང་འཇུག་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་དང་མི་གནས་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་སོགས་སུ་བཏགས་སོ།

Really knowing the two truths as they are separately, they both become merged inseparably as the non-dual pristine cognition of union, the liberation which does not abide anywhere.

****

།དེ་ལྟར་ཡུལ་ཤེས་བྱ་སྤྱིའི་གནས་ལུགས་རྟོགས་ཀྱང་། ཡུལ་ཅན་ཤེས་པ་རང་གི་གནས་ལུགས་མ་རྟོགས་ན།

Although one may understand the general natural condition of the object, that which is to be known, the natural condition of oneself, the knowing subject, may not be known.

ཆོས་ཐམས་ཅད་ཤེས་བྱའི་ཡུལ་དུ་ལུས་ནས་ཉོན་མོངས་པའི་གཉེན་པོར་མི་འགྲོ་སྟེ་རྟོགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་སླར་ང་རྒྱལ་དང་སློམ་སེམས་སྐྱེ་ཞིང་། གང་ཟག་གི་བདག་རགས་སུ་འགྲོ་བས། ཤེས་བྱ་ཤེས་མཁན་གྱི་བློའམ་སེམས་སམ། ཡིད་དམ་རྣམ་ཤེས་ཁོ་རང་གི་གནས་ལུགས་རྟོགས་དགོས།

If one keeps phenomena as one's object of knowledge and doesn't apply the antidote to the afflictions, then one's realisation will become a source of pride and craving. Due to this belief in one's own true existence grows stronger and so it is important to realise the natural condition of one self, of one's mentation, of one's mind, of one's intellect – of whoever is the knower of the knowledge.

དེ་ལ་གཉིས་ཏེ།

There are two aspects to this.

རེ་ཞིག་བདེན་པ་གཉིས་སུ་རྟོགས་པར་བྱ་བ་དང་། མཐར་ཐུག་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་དུ་རྟོགས་པར་བྱ་བའོ།

Firstly the truth must be understood in its two modes, and then ultimately the inseparability of truth must be realised.

****

།དང་པོ་ནི། ཤེས་བྱ་སྤྱིའི་གནས་ལུགས་ཀུན་རྫོབ་སྣང་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་རྟོགས།

a. Regarding the first of these one must realise that the general natural condition of the objects of knowledge, the relative appearances, is without inherent self-nature like an illusion.

དོན་དམ་པར་ཡོད་མེད་ཅིར་ཡང་མ་གྲུབ་པ་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུར་རྟོགས།

From the absolute point of view they neither exist nor don't exist, just like the sky.

མཐར་ཐུག་བདེན་པ་གཉིས་དབྱེར་མེད་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་སུ་མཐའི་སྤྲོས་པ་ཐམས་ཅད་བྲལ་བའི་དབུ་མ་ཆེན་པོར་རྟོགས་པའི་བློའམ་ཤེས་པ་དེ་ཉིད་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་ཏེ།

To understand the great middle way of the ultimate inseparability of the two truths, the all-encompassing space free of all limiting interpretation, by means of the intellect or mentation, is relative truth.

****

ཞི་བ་ལྷས། དོན་དམ་བློ་ཡི་སྤྱོད་ཡུལ་མིན། །བློ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་པར་འདོད། །ཅེས་སོ།

Santideva says, 'The absolute is not within the sphere of the intellect. The intellect desires the relative.'

****

།དེ་ལྟར་རྟོགས་པའི་བློ་གང་ཡོད་པ་དེ་ལ་ང་རྒྱལ་དང་རློམ་སེམས་ཡོད་ཅིང་། ང་རྒྱལ་དང་རློམ་སེམས་ནི་བདུད་ཀྱི་ལས་ཡིན་པས་དེ་ཉིད་ལོག་ཤེས་སུ་འགྲོ་སྟེ།

Thus towards whatever intellectual understanding one has, if pride and craving arise then that pride and craving is the work of demonic delusion and due to it one's understanding will become false.

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡུལ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་བསྟན་པའི་མདོ་ལས། ཐོབ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་གཡོ་བ་ཉིད་དོ། །མངོན་པར་རྟོགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རློམ་སེམས་པ་ཉིད་དོ། །གཡོ་བ་དང་རློམ་སེམས་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་བདུད་ཀྱི་ལས་སོ། །ལྷག་པའི་ང་རྒྱལ་ཅན་དག་ནི་བདག་གིས་ཐོབ་བོ། །བདག་གིས་མངོན་པར་རྟོགས་སོ་ཞེས་རྣམ་པར་རྟོག་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ།

The Sutra of the Inconceivable Realm of the Buddha says,

> What is called 'attainment' is unstable,
> What is called 'clear realisation' is greed.
> Instability and greed are the work of demonic delusion.
> Those with great pride believe 'I have gained this'.
> What is called 'my clear realisation' becomes discursive thought.

****

།རྟོགས་པའི་བློ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་རང་བཞིན་དོན་དམ་པ་ཡིན་ཏེ།

The real nature of relative intellectual understanding is absolute.

****

རྟོགས་པའི་བློའམ། སེམས་སམ་ཤེས་པ་དེ་ཉིད་རང་ལ་བལྟས་པས་དངོས་པོ་ཅིར་ཡང་མ་གྲུབ་སྟེ།

If you examine yourself as the mind or consciousness or intellect that understands then you will see that in no way is it a substantial entity.

ཡེ་ནས་ཡོད་མེད་ཀྱིས་སྟོང་། སྐྱེ་འགགས་ཀྱིས་སྟོང་། འགྲོ་འོང་གིས་སྟོང་། རྟག་ཆད་ཀྱིས་སྟོང་། དུས་གསུམ་གྱིས་སྟོང་པས་ན་ཆོས་ཉིད་དོན་དམ་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ།

From the very beginning mind has been empty of existing and not existing. It has been empty of beginning and ending, of coming and going, of permanence and impermanence and of past, present and future. And so this is called the absolute actuality.

འོད་སྲུང་གིས་ཞུས་པའི་མདོ་ལས། སེམས་ནི་ནང་ན་འང་མེད་དེ་ཕྱི་རོལ་ན་འང་མེད། །གཉིས་ཀ་མེད་པར་མི་དམིགས་སོ། །ཞེས་དང་།

The Sutra Requested by Kashyapa says, 'Mind is not within, and neither is it without. And it cannot be perceived as something other than these.'

བྱམས་ ཞུས་ ལས། སེམས་ ནི་ དབྱིབས་ མེད་ པ། ཁ་ དོག་ མེད་ པ། གནས་ མེད་ པ། ནམ་ མཁའ་ ལྟ་ བུའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ།

And Maitreya's Request says, 'Mind is without form, without colour, and without resting place, just like the sky.'

****

།སེམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་མཐར་ཐུག་བདེན་པ་གཉིས་དབྱེར་མེད་དུ་གནས་ཏེ།

b. Now we will consider the manner in which the natural condition of mind abides as the ultimate inseparability of the two truths.

སེམས་ཉིད་གཅིག་ལ་བདེན་པ་གཉིས་སུ་བཏགས་པ་དེ་ཡང་རེ་ཞིག་མིང་ཙམ་བརྡ་ཙམ། བརྟགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དོ།

When the two truths are applied to the single mind itself this is only the use of names and signs. It is nothing more than conventional identification.

།གཞི་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ལ་སེམས་མེད་པས་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་གདགས་གཞི་མ་གྲུབ།

The ground all-encompassing space is without conceptual mind (Sems-Med) and so the two truths are without foundation.

འབྲས་བུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་དགོངས་པ་ལ་སེམས་མེད་པས་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་གདགས་སུ་མེད།

The result of the Buddha's understanding is without conceptual mind and so the two truths are without basis.

****

འཁྲུལ་པའི་སེམས་ཅན་གྱི་སེམས་ཉིད་གསལ་སྟོང་འདི་ལ་ཡང་ངོས་བཟུང་མེད་དེ།

Although the minds of bewildered sentient beings are clarity and emptiness, they do not recognise this.

རིག་པ་གསལ་སྟོང་དུ་གནས་པས་བདེན་པ་གཉིས་དབྱེར་མེད་དུ་རྟོགས་པར་བྱའོ།

By abiding in the clarity and emptiness of awareness the inseparability of the two truths is realised.

།བདེན་གཉིས་དབྱེར་མེད་ཀྱི་དོན་དེ་ཡང་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཤེས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རྟོགས་པའི་དགོས་པ་ཡོད་པས་གཉིས་སུ་དབྱེ་བའོ།

Although the two truths are actually inseparable one needs to rely on the conventional knowledge of the two truths as separate to gain realisation – and it is for this reason that they are distinguished.

****

།དེ་ལྟར་ཤེས་བྱའི་གནས་ལུགས་སྤྲོས་བྲལ་དང་གནས་ལུགས་སྤྲོས་བྲལ་གཉིས་དབྱེར་མེད་རོ་གཅིག་ཏུ་འདྲེས་ཏེ་དེའི་ཆོས་དང་གང་ཟག་གིས་སྟོང་ཙམ་ན་ཕྱི་ནང་གི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡོད་མེད་རྟག་ཆད་ཀྱི་སྤྲོས་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ནས་འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུ་མཐོང་བྱ་མཐོང་བྱེད་མེད། རྟོག་བྱ་རྟོགས་བྱེད་མེད་པའི་ཚུལ་གྱིས་རྟོགས་ཤིང་མཐོང་བ་ནི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་རྟོགས་པ་ཡིན་ནོ།

In this way the non-interpretative natural condition of knowledge and the non-interpretative natural condition of the knower are merged inseparably with one flavour. Thus all phenomena and beings are just emptiness and so all outer and inner phenomena are free of the interpretations of being and non-being, permanence and oblivion, and so are uncompounded like the sky. Realising that there is no seer and nothing to be seen, no thinker and nothing to be thought, there is then clear vision and a non-deceptive understanding.

****

།ད་ནི་ཉམས་སུ་བླངས་བའི་ཆོས་བསྟན་པ་ལ་གཉིས་ལས།

There are two ways of practising these instructions:

****

དབང་པོ་རྣོན་པོས་ཅིག་ཆར་དུ་ཉམས་སུ་བླང་བ་ནི། སྔོན་ཚོགས་གཉིས་བསགས་པའི་རྒྱུ་ཅན།

i. For those who are very intelligent there is direct (Chig-Chhar) practice, since they have behind them the accumulation of merit and wisdom gathered in previous lives.

ཟབ་མོའི་ལས་འཕྲོ་དང་སྐལ་བར་ལྡན་པའི་ལས་ཅན་དག་ལ་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་གདམས་པ་བསྟན་པ་ཙམ་གྱིས་རྟོགས་པ་འཆར་བས། རྟོགས་པའི་ངང་དེ་ཉིད་ལ་བསྐྱངས་པས་ཆོག་གོ།

Those fortunate ones whose profound good karma has ripened will spontaneously understand on just hearing the teaching on the two truths and will be able to remain in that state of realisation.

།དེ་ཡང་མཉམ་བཞག་ལ་ཤེས་པ་དང་ཤེས་བྱ་གཉིས་ཀས་སྟོང་ཞིང་བདག་མེད་པ། བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་སྤྲོས་པ་དང་བྲལ་བ་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུའི་ངང་ལ་སྒོམ།

Moreover in meditation they will abide in the sky-like state of the two truths free of interpretation in which both knowledge and knower are empty and devoid of self-substance.

དེ་ལྟར་སྒོམ་པའི་དུས་ན་རྣམ་རྟོག་ངན་པ་གཅིག་ཕར་བསལ་རྒྱུ་མེད། སེམས་བཟང་པོ་གཅིག་ལ་བློ་གཏད་དུ་མེད་དེ།

When meditating like that there are no bad thoughts that have to be cleared away and no good thoughts that should be relied on.

བྱམས་མགོན་གྱིས། འདི་ལ་བསལ་བྱ་ཅི་ཡང་མེད། །བཞག་པར་བྱ་བ་ཅུང་ཟད་མེད། །ཡང་དག་ཉིད་ལ་ཡང་དག་བལྟ། །ཡང་དག་མཐོང་རྣམ་པར་གྲོལ། །ཞེས་གསུངས་སོ།

Maitreya said,

> In this there is nothing to clear away and
> Not even the least thing to be kept.
> By really looking at reality
> When you really see you will be completely free.

****

།རྗེས་ལ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ཐམས་ཅད་སྣང་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ། བདེན་གཉིས་ཟུང་འཇུག་རྨི་ལམ་ལྟ་བུའི་ངང་དུ་བསྐྱངས།

Having practised in that way for all manner of appearances, appearance is devoid of inherent self-nature and one maintains the dream-like state of the union of the two truths.

དེ་མ་རྟོགས་པའི་སེམས་ཅན་རྨི་ལམ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་རྣམས་ལ་བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་སྒྱུ་མ་ཙམ་གྱིས་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་ཚོགས་གཉིས་སྒྱུ་མ་ཙམ་གསོག་ཅིང་།

in relation to

As regards those dream-like illusory sentient beings who do not realise this, with an illusory loving and compassionate enlightened attitude, gather the illusory accumulation of merit and wisdom for the sake of all beings.

སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་སྨོན་ལམ་རྒྱ་ཆེན་པོ་གདབ་པར་བྱའོ།

Make a vast aspiration to benefit sentient beings.

****

།དབང་རྟུལ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་བློ་ལྡོག་བཞི་པོ་ནས་བཟུང་སྟེ་རིམ་གྱིས་གོམས་པར་བྱ་དགོས་ཏེ།

ii. Those who are less able should start with the four reflections and progress through the stages of practice.

the four ways of changing mind (the four ways of turning the mind from samsara)

དེ་ལྟར་མ་བྱས་ན་ཟབ་མོའི་རྟོགས་པ་དོན་སྤྱིའི་རྣམ་པ་ཙམ་ལས་མི་སྐྱེའོ།

If they do not do this then they will only gain a general understanding of the profound truth.

****

།ཇི་ལྟར་དྲན་སྣང་ཐམས་ཅད་ཀུན་རྫོབ་ཡིན།

All thoughts and appearances, however they are, are relative.

དེ་ཡི་རང་བཞིན་རྟོགས་པ་དོན་དམ་མོ།

The realisation of their nature is the absolute.

།དེ་ལྟར་རྟོགས་པའི་བློ་དེ་ཀུན་རྫོབ་ལ། །བློ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་དོན་དམ་མོ།

The intellect that understands that is relative while the lack of inherent self-nature in the intellect is the absolute.

།བདེན་གཉིས་བརྗོད་པའི་སྒྲ་དེ་ཀུན་རྫོབ་ལ། །སྒྲ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་དོན་དམ་མོ།

The sound that expresses the two truths is relative while the lack of inherent self-nature in that sound is the absolute.

།དེ་དག་གཉིས་མེད་བདེན་གཉིས་ཟུང་འཇུག་སྟེ།

The non-duality of these aspects is the union of the two truths.

།ཤེས་བྱའི་གཤིས་དང་སངས་རྒྱས་དགོངས་པ་ལ། །བདེན་གཉིས་ཟུང་འཇུག་དག་ཀྱང་མི་དམིགས་པས།

Thus the nature of knowledge and the Budddha's understanding are beyond perception as the union of the two truths.

།ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཉིད་སྤྲོས་དང་བྲལ་ཞེས་བྱ།

This is called 'all-encompassing space free of interpretation'.

།དེ་ལ་གང་ཟག་ཆོས་ཀྱི་བདག་མ་གྲུབ།

Within it there are neither beings nor phenomena having an inherent self-nature.

****

།དེ་ལྟར་རྟོགས་པ་གང་དེ་ལྟ་བ་ཡིན།

To understand this is the view.

།དེ་ཡི་ངང་ལ་གནས་པ་སྒོམ་པ་ཡིན།

To remain in that state is the meditation.

སྙིང་རྗེས་གཞན་དོན་ཚོགས་གསོགས་སྤྱོད་པ་ཡིན།

To compassionately benefit others with the accumulations and so on is the conduct.

།གཟུང་འཛིན་དབྱིངས་སུ་ཡལ་བ་འབྲས་བུ་ཡིན།

To dissolve subject and object in natural space is the result.

།ཡེ་ཤེས་ཕྱོགས་མེད་ཁྱབ་པ་ཡོན་ཏན་ཡིན།

All-pervading unbiased pristine cognition is the quality.

།འགྲོ་དོན་ལྷུགས་ལ་འགྲུབ་པ་ཕྲིན་ལས་ཡིན།

The accomplishment of automatic benefit for beings is the activity.

།མིང་དང་བརྡའ་ལ་དོན་དུ་མ་འཛིན་པར།

Do not hold names and signs to be inherently meaningful.

།མིང་ཚིག་བརྡའ་ཡིས་མཚོན་པའི་དོན་ལ་སེམས། །ཞེས་གསུངས་སོ།

Know that names, words and signs serve to demonstrate meaning.

****

།སྣང་མཁན་གྱི་སེམས་ཉིད་རང་བཞིན་མེད་པས་དེར་བཏགས་པའི་བདག་མེད། སེམས་ཅན་མེད། གང་ཟག་མེད། བྱེད་པ་པོ་མེད། ཅེས་སོགས།

The mind that understands appearances is without inherent self nature and so it is said to be without substantial self, without being, without personhood, without performer.

****

མེད་ཅེས་བྱ་བ་འདི་ཡོད་པར་མ་གྲུབ་པའི་ཐ་ཚིག་གོ།

And what is here said to be without inherent self nature is really without it.

།ཡོད་པར་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་མེད་པར་ཡང་མ་གྲུབ་པས་མེད་ཅེས་བྱ་བ་འདི་ཡོད་མེད་གང་དུའང་མ་གྲུབ་པའི་ཚིག་བླ་དགས་སོ། །

Because there is no true existence there is also no non-being and this so called being 'without' is totally free of all 'being' and 'non- being' – these are only words.

****

༄ ཡུལ་རྣམ་པར་རིག་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་འདི་ནི་དབང་པོ་ལ་མི་བརྟེན།

Consciousness that has a true awareness of object is not dependent upon the senses.

ཡུལ་རྣམས་ལས་ཀྱང་མ་འོང་།

Nor does it arise from the object.

བར་གྱི་དབུས་ནའང་མི་གནས།

And it does not abide in the middle between subject and object.

ནང་ནའང་མེད། ཕྱི་རོལ་ནའང་མེད།

It is not inside, nor is it outside.

དེ་བྱུང་བའི་ཚེ་གང་ནས་ཀྱང་མ་འོང་སྟེ།

When it arises it does not come from anywhere.

འགགས་པའི་ཚེ་གང་དུའང་མི་འགྲོ།

When it ceases it does not go anywhere.

།དེ་འབྱུང་བའང་སྟོང་འཇིག་ན་ཡང་སྟོང་སོགས་གསུངས་སོ།

And so it is said of consciousness that its arising is empty and its passing is also empty.

།མདོ་ ལས། ཡང་ དག་ པར་ མཐོང་ བ་ དེ་ ལ་ ནི་ ཆོས་ གང་ ཡང་ སྣང་ བར་ མི་ འགྱུར་ ཏེ། ཞེས་ སོགས་ གསུངས་སོ།

In the sutras it is said, 'For one who really sees, no phenomena whatsoever appear.'

****

།ཡུམ་ལས། ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དེ་ནི་འདོད་པའི་ཁམས་དང་། གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་དང་། གཟུགས་མེད་པའི་ཁམས་སུ་འདྲེ་བར་འགྱུར་ལ།

In the Prajnaparamita literature it is said, 'Mentation leads to involvement in the realms of desire, form and formlessness.

ཡིད་ལ་མི་བྱེད་པ་ནི་གང་དུ་ཡང་འདྲེ་བར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེས་དང་།

When there is no mentation there is no involvement anywhere.'

མདོ་ལས། གང་གི་ཚེ་ཅི་ལ་ཡང་མི་སྤྱོད་ན། དེ་ཡི་ཕྱིར་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་དང་།

In a sutra it is said, 'When no activity whatsoever is performed that is known as the performance of naturalness (rNal-'Byor, yoga).'

དེས་ན་ཐ་མལ་པ་ཆོས་མེད་ཀྱི་ངང་ལ་སྐྱོང་བ་ནི་ཆོས་ཀྱི་མཆོག་ཡིན་ཏེ།

Therefore if ordinary people practice in the state of the absence of phenomena that is the supreme dharma.

མདོ་ལས། དེ་ལ་ཆོས་ཀྱི་མཆོག་གང་ཞེ་ན། གང་ལ་ཆོས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་མེད་པའོ། །ཞེས་སོ།

In a sutra it says, 'Now what is the supreme dharma? It is the absence of the perception of phenomena.'

།ཡུམ་ལས། བྱང་ཆུབ་དམིགས་སུ་མེད་པའི་ཕྱིར་བྱང་ཆུབ་ཅེས་བྱ་བ་འདི་ནི་མིང་ཙམ་དུ་ཟད་དོ།

In the Prajnaparamita literature it is said, 'Because what is called enlightenment cannot be perceived as an enlightenment *per se* it is only a name.

།སངས་རྒྱས་དམིགས་སུ་མེད་པ་ནི་མིང་ཙམ་དུ་ཟད་དོ། །ཞེས་སོ།

Buddhahood also cannot be perceived and so is only a name.'

****

༈ །ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གནས་ལུགས་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུར་རྣམ་ཤེས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་བྱར་མེད་པར་རྟོགས་པ་དེ་ལྟ་བ་ཡིན།

The natural condition of all phenomena is like the sky. To realise that it is not an object of consciousness nor of pristine cognition is the view.

དེའི་ངང་ལ་མི་གནས་པའི་ཚུལ་གྱིས་གནས་པ་དེ་སྒོམས་ཡིན།

To abide in that state without being fixed is the meditation.

རྗེས་ལ་སེམས་ཅན་སྒྱུ་མ་ཙམ་གྱི་དོན་དུ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་གསོག་པ་ནི་སྤྱོད་པ་ཡིན།

Then to collect merit in the manner of an illusion for the sake of sentient beings who are illlusory is the conduct.

སྒྱུ་མ་ཙམ་གྱི་བློ་སྣང་ཡང་དབྱིངས་སུ་ཡལ་བ་ནི་མཐར་ཕྱིན་པའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ།

The vanishing of the notion of illusoriness into spaciousness is the ultimate result.

****

༄ ཆོས་དབྱིངས་སྤྲོས་བྲལ་སྨྲ་བསམ་བརྗོད་ལས་འདས།

All-encompassing space free of interpretation is beyond speech, thought or expression.

།ཤེས་བྱའི་ཡུལ་ལ་ཤེས་པ་རང་ཡང་མེད།

It is also without a knower who might perceive it as an object of knowledge.

།མེད་བཞིན་དེ་ཉིད་ལྟ་སྒོམ་བྱེད་པ་ནི། །ནམ་མཁའ་ནམ་མཁའ་ལྟ་སྒོམ་བྱེད་པ་ཟད།

So regarding the view and meditation of reality free of entities, view and meditate only as sky to sky.

****

༄ ཡང་དག་དོན་ལ་སེམས་མེད་སྣང་བ་མེད།

Natural meaningfulness (Yang-Dag-Don) is beyond thought and dualistic experience.

།མེད་པའང་མེད་པས་ཡོད་མེད་རྩིས་ལས་འདས།

Nor is it just nothing and so it is beyond evaluation in terms of being or non-being.

****

༄ སྟོང་ཉིད་ཟབ་མོའི་དོན་ལ་མི་སྐྲག་ཅིང་རབ་ཏུ་གནས་པ་དགའ་ཞིང་མོས་པའི་གང་ཟག་དེ་སྔོན་ཡང་ཐོས་ཤིང་སྦྱངས་པའི་སྐལ་ལྡན་མྱུར་དུ་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པའི་རྟགས་ཡིན་པར་བཤད་དོ།

When people are not frightened by the profound meaning of emptiness and abide in it with happy devotion, this is explained as being a sign that they have the good fortune to have heard and practised it previously and will quickly gain enlightenment.

****

༄ ཆོས་ཉིད་མཁའ་འདྲ་བསམ་དུ་མེད་པའི་དབྱིངས།

Reality (Chhos-Nyid) is like the sky, a spaciousness that is beyond thought.

།དེ་རྟོགས་ཡེ་ཤེས་བརྗོད་དུ་མེད་པའི་ངང་། །རྩིས་མེད་བྱ་བྲལ་གཉུག་མ་མཉམ་པ་ཉིད།

To realise it is the inexpressible state of pristine cognition, the natural equalness free of activity and calculation.

།འདི་ནི་དུས་གསུམ་རྒྱལ་བའི་དགོངས་པ་ཡིན།

This is the understanding of all the Buddhas of the three times.

****

།དོན་དམ་ཆོས་ཉིད་མོ་གཤམ་བུ་འདྲ་ལ། །མི་མཚོན་མི་བསམ་ཐ་མལ་གཉུག་མའི་ངང་།

Absolute reality is like a barren woman's child, there is nothing concrete, nothing to think about in this ordinary original state.

།ཀུན་རྫོབ་བཅོས་ཅན་ཟུང་འཇུག་སྒྱུ་མ་རྣམས། །མི་ལེན་མི་འདོར་ཞེན་མེད་ལོངས་སྤྱོད་པ།

Relative subject and object are merged as illusion and can be used without acceptance, rejection or desire.

།རྒྱལ་བའི་དགོངས་པ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ཡིན།

This is the practice of the Buddha's understanding.

****

།ཇི་སྲིད་སེམས་ལ་དབང་ཐོབ་མ་གྱུར་བར། །བདོག་པའི་ལོངས་སྤྱོད་ཀུན་ལ་ཆགས་མེད་ཅིང་།

Until your mind gains the power of this understanding you should avoid attachment to all forms of wealth and possessions.

།རི་དྭགས་བཞིན་དུ་ནགས་ཁྲོད་བསྟེན་པ་ནི། །ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་ལམ་ལ་གནས་པ་ཡིན།

Remain in the mountains like a wild deer and abide on the path without deviation or backsliding.

****

།མཐུན་དང་མི་མཐུན་ཕྱི་ནང་རྐྱེན་རྣམས་ལ། །དགའ་དང་མི་དགའ་ཆགས་སྡང་ཐོགས་མེད་ཅིང་།

Towards all outer and inner situations, be they agreeable or disagreeable, be without happiness or sorrow, desire or aversion.

།གང་ཡང་ལམ་གྱི་གྲོགས་སུ་ཆེ་བ་ནི། །སྐྱེ་མེད་ཆོས་ལ་བརྟན་པ་ཐོབ་པ་ཡིན།

The greatest friend on the path is to have the support of the unborn nature.

****

།སེམས་ཉིད་མཁའ་ལྟར་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་དང་། །སྒྱུ་མའི་སེམས་ཅན་མི་སྤོང་སྙིང་རྗེ་གཉིས།

Wisdom is the realisation that the mind is like the sky and compassion is not abandoning illusory sentient beings.

།ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ལྟ་སྤྱོད་མཚུངས་ལྡན་པ། །མི་གནས་ཡེ་ཤེས་ཆེན་པོ་མྱུར་ཐོབ་འགྱུར།

By acting in accordance with the view incorporating their union, one will quickly gain the great pristine cognition that does not rest anywhere.

****

༈ མྱང་འདས་ལས། སྟོང་པ་བྱ་བ་ནི་སྟོང་པ་དང་མི་སྟོང་པ་གཉིས་ཀ་མི་མཐོང་བའོ།

The text Myang-'Das says, 'Emptiness is not to perceive emptiness or not emptiness.

།སྟོང་པའི་རང་གདངས་ཅིར་ཡང་སྣང་ཞིང་། སྣང་དུས་ཉིད་ནས་སྟོང་པས་སྣང་སྟོང་ཟུང་འཇུག

The self-expression of emptiness appears everywhere and having appeared it becomes empty and so appearance and emptiness are in union.

།དེ་ཀ་རང་གིས་ཁ་ནང་དུ་ཕྱོགས་ཏེ་རིག་པར་བྱ་བ་ལས་གཞན་མ་ཡིན་པ་སོ་སོ་རང་རིག་ཡེ་ཤེས་སྤྱོད་ཡུལ་པ་ཞེས་སོ།

One can only realise this within oneself and nowhere else and so emptiness is said to be the realm of pristine cognition of one's own awareness which sees everything clearly.'

****

།མ་ཅིག་གིས། གང་ཡང་ཡིད་ལ་མ་བྱས་ན། །གོལ་སར་འགྱུར་བ་ག་ལ་ཡོད།

Ma-Chig Lab-sGron says, 'If there is no mentation whatsoever then errancy will never arise.

།འདུ་ཤེས་རྣམ་པར་བཤིགས་ལ་ཞོག

Destroy discriminating perception!'

།ཅེས་དང་། སེམས་ལ་གཉིས་སུ་མ་མཆིས་པས། །བལྟ་རྒྱུ་མེད་པའི་ཚུལ་དུ་བལྟ།

And she also says, 'Mind is free of duality so look as if there were nothing really there to look at.

།བལྟས་པས་རང་གི་སེམས་མི་མཐོང་།

If you look too strongly then you will not see your own mind.

།མཐོང་བས་སེམས་ཉིད་དོན་མི་རིག

Or even if you see a little you will not realise the nature of mind itself.

།དེ་བས་བལྟ་བར་བྱ་བ་ནི། །རྡུལ་ཙམ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་སོ།

So don't have even a speck of real object to look at.'

****

།སེམས་ཉིད་སྟོང་གསལ་དམིགས་མེད་གཤིས་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཡང་དག་པའོ།

The pure natural condition of mind itself is emptiness and clarity, the state free of reification.

།རིག་པ་སྤྲོས་བྲལ་ངོས་བཟུང་མེད་པ་དེ་ཀ་འཆར་སྒོམ་འགགས་པའི་རྗེས་ལ་སྣང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་ཤར་བས་མཉམ་བཞག་དང་རྗེས་ཐོབ་དབྱེར་མེད་དམ་ཟུང་འཇུག་གསལ་སྟོང་འཛིན་མེད་ཀྱི་ངང་དུ་ལ་ཟློ་བར་བྱས་ཏེ་ཉམས་སུ་བླང་ངོ་། །ཞེས་སོ། །

With the arising of awareness free of interpretation and dualistic perception at the end of meditation appearance manifests in the manner of an illusion. So for months and years practise the relaxed state of clarity and emptiness which is the inseparability or union of meditative balance and its subsequent achievement.

****